

København, 04.09.2022

Justitsministeriet,
Strafferetskontoret
Att: strafferetskontoret@jm.dk; anbr@jm.dk.

HØRINGSSVAR TIL LOV OM ÆNDRING AF STRAFFELOVEN OG RETSPLEJELOVEN (Initiativer mod digitale krænkelse, sidestilling af tilsnigelse af samleje med voldtægt og udnyttelse af religiøs afhængighed)

Red Barnet takker indledningsvist for muligheden for at udtale sig om lovændringen, som vi anser som et kæmpe fremskridt. Red Barnet takker også for muligheden for at være repræsenteret i arbejdsgruppen, som har bidraget med anbefalingerne til det aktuelle lovforslag. Vi er glade for, at der er blevet lyttet, og at anbefalingerne har fået politisk opbakning.

Red Barnets kommentarer til delelementer i lovforslaget

Grooming

I Red Barnet ser vi forslaget om en groomingbestemmelse, der gør det kriminelt at manipulere et barn med det formål at begå et seksuelt overgreb på barnet, som yderst vigtigt for børns retssikkerhed og ret til beskyttelse. Rigtig mange børn, der har været udsat for grooming og seksuelle overgreb, bebrejder sig selv. De reagerer ofte ved at vende skylden indad på en måde, der kan resultere i lavere selvværd eller depressive tanker. Ofte lykkes gerningspersonen med at få børnene til at tro, at de selv ønskede det eller lagde op til det. Derfor er det vigtigt, at vi som samfund gør det helt tydeligt, at det ikke er barnets skyld. Med indførelsen af en groomingbestemmelse bliver det tydeligt for enhver, at det er kriminelt at udsætte børn for grooming. Børnene får samfundets anerkendelse af, at det, de har været udsat for, ikke er i orden, og at det ikke er deres skyld.

Indførelsen af en selvstændig groomingbestemmelse øger også retsvæsnets bevidsthed om fænomenet. Desuden kan en groomingbestemmelse have en forebyggende virkning. Hvis alle – børn som voksne – er bevidste om, at grooming findes og er ulovligt, er det også lettere at få øje på det og sige fra over for det.

Red Barnet ser det ydermere som vigtigt og positivt, at forslaget omfatter alle børn op til 18 år. Unge på 15, 16 og 17 år bliver også udsat for grooming. Derfor mener vi, at de også bør være beskyttet mod at blive manipuleret til at indgå i uønskede seksuelle relationer. At en ung er over den seksuelle lavalder betyder, at den unge kan samtykke til sex. Det er en ret, den unge har. Men den seksuelle lavalder har ikke noget at gøre med, om voksne dermed må groome eller manipulere den unge til sex. Tværtimod bør denne gruppe over den seksuelle lavalder beskyttes mod at blive groomet til uønsket sex eller seksuel dialog, da de netop er trådt ind i en fase, hvor de udforsker det seksuelle, hvilket kan gøre dem mere sårbare i forhold til seksuel udnyttelse.

Vi har set flere sager, hvor 15-17-årige er blevet groomet. I den meget omtalte **sag fra Varde**, hvor 169 piger og unge kvinder var udsat for grooming, trusler og overgreb, var 82 af pigerne – svarende til halvdelen af ofrene - i alderen 15-17 år. Groomeren skelner altså ikke nødvendigvis mellem, om barnet er over eller under 15 år. Og derfor skal alle børn være beskyttet mod grooming.

Red Barnet mener desuden, at børn og unge har ret til genoprejsning efter at have været udsat for grooming. Derfor foreslår vi, at § 231 om grooming omfattes af straffelovens § 93 b, stk. 2, hvorefter der ikke indtræder forældelse ved overtrædelse af en række bestemmelser vedrørende seksuelt misbrug af børn.

Beskikkelse af bistandsadvokat og vederlagsfri rådgivning til ofre for grooming forud for eventuel politianmeldelse

I Red Barnet ser vi det som positivt og yderst vigtigt, at der i forlængelse af forslaget om indførelse af en ny groomingbestemmelse også bliver foreslået, at børn og unge i sager om grooming skal have mulighed for at få beskikket en bistandsadvokat, ligesom de skal have adgang til en vederlagsfri samtale med en advokat både før politianmeldelse og efter sagens afslutning. Red Barnet ser det endvidere som relevant, at anvendelsen af bestemmelsen evalueres, når den har været i kraft i to år, med henblik på at undersøge og sikre, at børn og unges retsstilling bliver imødekommet i tilstrækkelig grad.

Red Barnet havde gerne set, at børn, som har været udsat for grooming, også bliver sikret samme retsstilling som børn, der har været udsat for seksuelle overgreb under straffelovens øvrige bestemmelser, når det kommer til retsplejelovens § 29 a om dørlukning. I sager om grooming kan behovet for at lukke dørene under den forurettedes forklaring være lige så stort. Det er derfor fortsat vores anbefaling, at der foretages konsekvensrettelser i form af tilføjelser til retsplejelovens § 29 a om dørlukning.

I forlængelse heraf, mener Red Barnet, at det er afgørende, at bistandsadvokater (og dommere m.fl., se nedenfor) opkvalificeres, så de opnår viden om både fysiske og digitale seksuelle overgreb mod børn og unge – herunder grooming. Således at de kan bistå med kvalificeret, juridisk hjælp suppleret med grundlæggende viden om, hvilke psykologiske mekanismer, der kan være i spil i forbindelse med, at et barn eller ung er blevet udsat for grooming.

Udvidelse af straffelovens § 225 til ufrivillige seksuelle handlinger på sig selv

Gennem de senere år har vi set en stigning i antallet af grove seksuelle overgreb mod børn og unge, hvor overgrebene er begået med trusler og afpresning – det, der kan betegnes som sextortion. I Red Barnet er vi derfor meget tilfredse med, at det foreslås at beskytte børn bedre mod denne type af overgreb, så det for eksempel vil kunne straffes som voldtægt, hvis en gerningsperson tvinger et barn til at udføre seksuelle handlinger, som fx indbefatter penetration med en genstand, på sig selv online.

Med ændringen anerkendes og ligestilles digitale overgreb i højere grad med fysiske overgreb. Hidtil har straffelovens § 225 forudsat direkte berøring mellem – i det mindste – den enes kønsdel og den andens legeme. At de direkte, fysiske handlinger udføres af den unge selv – og ikke af en anden person – ændrer ikke på, at der er tale om overgreb, og det får ikke den unge til at opleve overgrebet mindre krænkende. Tværtimod ses det, at den unge ofte vender ansvaret for overgrebet indad. Digitale overgreb kan have lige så store konsekvenser som fysiske. Derfor er det afgørende, at retssystemet sender et tydeligt signal til børn og unge om, at det aldrig er dem, der bærer ansvaret for et overgreb. Ligegyldigt om det sker fysisk eller digitalt.

Red Barnet gør dog opmærksom på, at børn og unge kan blive udsat for at udføre ufrivillige seksuelle handlinger på sig selv også som en del af en groomingproces. Det vil således ikke altid være tilfældet, at denne type af overgreb sker som en konsekvens af direkte trusler og afpresning.

Blufærdighedskrænkelser af personer under 18 år, som gerningspersonen er betroet til undervisning, opdragelse mv.

Red Barnet mener, det er et godt og vigtigt forslag, at straffelovens § 223 udvides til at omfatte andre former for seksuelle krænkelser, herunder blufærdighedskrænkelser. Det er med til at sikre, at betroede personer ikke kan have seksuelle relationer til børn. Paragraffen er til for at beskytte børn mod uanstændige, krænkende forhold, og derfor bør blufærdighedskrænkelser også være omfattet.

Forholdet mellem fx en lærer og en elev er præget af et asymmetrisk magtforhold – måske endda beundring fra elevens side. En elev bør efter Red Barnets opfattelse ikke befinde sig i en situation, hvor barnet kan "samtykke" til seksualiserede handlinger, som eleven ikke har mulighed for at overskue konsekvenserne af.

Modernisering af straffelovens §§ 226, 227, 235, 262 a og 262 b

Red Barnet finder det yderst positivt, at det i forslaget bliver anerkendt, at "pornografisk" er et særdeles misvisende ord i straffelovens bestemmelser om overgreb på børn. "Pornografi" bruges i almindelighed om materiale med voksne, der frivilligt medvirker i seksuelle fotografier, film eller lignende. Ordet insinuerer, at der er tale om samtykkebaseret materiale.

At begrebet "pornografisk" udgår, og at det i stedet skal fremgå af bestemmelsernes ordlyd, at der er tale om materiale med seksuelt indhold, er ifølge Red Barnet et klart fremskridt. Samtidigt mener Red Barnet, at det, at noget er seksuelt, er en subjektiv vurdering, og derfor ville "seksualiseret indhold" have været mere præcis sprogbrug.

Red Barnet har i arbejdsgruppen arbejdet for ordlyden "overgrebsmateriale med børn", fordi det er en langt mere præcis og mindre vag betegnelse. Overgrebsmateriale med børn må aldrig benævnes på en måde, der seksualiserer børn eller legitimerer, at de medvirker i materiale med seksuelt indhold. Det er vigtigt at understrege også i straffelovens terminologi. For de 15-18-årige vil der i visse tilfælde kunne anvendes termen seksualiseret indhold, men det terminologiske udgangspunkt bør være overgrebsmateriale med børn.

Red Barnet påskønner derfor, at bemærkningerne præciserer, at der, 'såfremt der er tale om materiale omfattet af § 235, som forestiller et barn under 15 år, under alle omstændigheder vil være tale om seksuelt overgrebsmateriale. Såfremt materialet forestiller en person over 15 år, vil materialet derimod ikke nødvendigvis kunne karakteriseres som "overgrebsmateriale", idet en person over 15 år vil kunne have givet gyldigt samtykke til at medvirke'.

Indenfor seksuelle krænkelser og overgreb mod børn er der i en dansk kontekst et sprogbrug, der negliger og normaliserer de overgreb, som børn udsættes for. Ord som "børneporno" og "hævnporno" benyttes i flæng i fx pressen. Red Barnet håber, at det sprogbrug vil ændre sig, når "pornografisk" ikke længere optræder i straffeloven i forbindelse med overgreb på børn.

Sidestilling af tilsnigelse af samleje med voldtægt

Red Barnet ser positivt på forslaget om, at tilsnigelse af samleje fremover bør sidestilles med voldtægt, således at tilsnigelse af samleje med en person, der forveksler gerningspersonen med en anden, sidestilles med voldtægt efter den samtykkebaserede bestemmelse.

Øvrige bemærkninger

I Red Barnet var vi tilfredse med, at arbejdsgruppen skulle se nærmere på såkaldt sugardating. Børn, der bliver betalt for intime eller seksuelle ydelser, bliver udsat for grov seksuel udnyttelse og overgreb. Som samfund skal vi beskytte børn mod alle former for udnyttelse, og her er der helt klart et område, som vi gerne vil være med til at sætte et skarpt fokus på. Derfor ser Red Barnet frem til at se undersøgelsen af muligheden for at stille krav om aldersverificering ved brug af tjenester, der formidler sugardating, som blev aftalt mellem partierne bag 'Initiativer mod digitale krænkelser'.

I pressen har det været beskrevet, at brugere ved tilmelding til platformene har oplyst at være 18 år, men på selve sitet oplyser at være under 18 år i strid med de faktiske forhold. Uden at der bliver grebet ind. Red Barnet mener, at udbredelsen af den praksis bør undersøges. Og Red Barnet mener, der bør tages politisk initiativ til, at der opstilles kriterier og procedurer for, hvornår og hvordan datingtjenester er forpligtede til at holde sig orienteret om brugernes alder.

I forbindelse med implementeringen af det aktuelle lovforslag mener Red Barnet, at politi, anklagemyndighed, bistandsadvokater og domstole bør modtage (efter)uddannelse temaet om fysiske og digitale seksuelle overgreb mod børn og unge – og herunder begrebet grooming – og at der bør sættes tilstrækkelige ressourcer af til det. Således at retsvæsenet i højere grad end i dag bliver i stand til at identificere og efterforske sådanne sager. Rigtig mange børn, der har været udsat for grooming og seksuelle overgreb, bebrejder sig selv. Derfor er det så vigtigt, at vi som samfund ikke bekræfter den oplevelse over for barnet. Vi skal tværtimod gøre det helt tydeligt, at det ikke er barnets skyld. Det er den voksne, der har gjort noget forkert. Det kræver, at de involverede fagpersoner i en retssag har grundlæggende viden om de psykologiske mekanismer, der kan være i spil, når det handler om grooming og seksuelle overgreb mod børn.

Der er også behov for, at dommere modtager efteruddannelse i børnehusenes arbejde, herunder brugen af krisehjælp til overgrebsofre. Børns ret til akut hjælp må aldrig kunne skade deres egen sag og bevisførelse, som vi så i den såkaldte Dianalund-sag, hvor nogle blandt dommere og nævninge fandt pigens vidneforklaringer utroværdige, fordi hun, inden hun afgav dem, havde modtaget krisehjælp i et børnehus. Dommerne skal vide, at børnehusene netop er oprettet og har specialiseret viden med det formål at håndtere sager om vold og overgreb mod børn på en måde, så fagpersoner fra kommune og andre myndigheder ikke ved en fejl kommer til at modarbejde politiets efterforskning.

Eventuelle spørgsmål til høringssvaret kan stilles til Lina Sjögren, chef for Beskyttelse mod digitale krænkelser, lsj@redbarnet.dk, mobil: 24947274.

Venlig hilsen

Johanne Schmidt-Nielsen
Generalsekretær
Red Barnet